

แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*
Guideline for Enhancing the Instructional Management to
Develop Career Skills of High School Students in Schools under
the Office of the Basic Education Commission

โสภณา สุตสมบุญ

Sopana Sudsomboon

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

E-mail: sopana.sud@stou.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 384 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ และมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา

*ได้รับบทความ: 14 พฤศจิกายน 2568; แก้ไขบทความ: 25 ธันวาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 29 ธันวาคม 2568

Received: November 14, 2025; Revised: December 25, 2025; Accepted: December 29, 2025

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.70) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การศึกษาค้นคว้าอิสระ และการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบโครงงานอาชีพ
2. สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรบูรณาการเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับอาชีพที่จำเป็น ส่งเสริมการใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก สร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก สนับสนุนการจัดการตนเองของนักเรียน ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย จัดเวทีนำเสนอผลงานด้านอาชีพ และส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: แนวทาง; การส่งเสริม; การจัดการเรียนการสอน; การพัฒนาทักษะอาชีพ; มัธยมศึกษา

Abstract

This research aimed to: (1) examine the problems of instructional management for developing career skills among secondary school students; (2) compare instructional management for developing career skills among secondary school students, classified by school size; and (3) explore guidelines for enhancing instructional management to develop career skills among secondary school students. The study employed a survey research design. The sample consisted of 384 teachers from secondary schools under the Office of the Basic Education Commission in the 2024 academic year, selected through stratified random sampling based on school size. In addition, eight key informants participated in in-depth interviews. The research instruments included a questionnaire on instructional management for developing career skills among secondary school students, with a reliability coefficient of 0.91, and a semi-structured interview protocol focusing on guidelines for enhancing instructional management. Data were analyzed using mean, standard deviation, one-way analysis of variance (ANOVA), and content analysis.

The research findings were as follows:

1. The overall instructional management for developing career skills among secondary school students was at a high level ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.70), with high mean scores in integrating career skills into core subjects, organizing student development activities, independent study, and project-based learning related to careers;
2. There were no statistically significant differences in instructional management for developing career skills among secondary schools of different sizes; and
3. The guidelines for enhancing instructional management derived from the interviews indicated that schools should integrate instructional content with essential careers, promote the use of active learning processes, enhance student motivation, foster collaboration with external organizations, support students' self-management, apply diverse assessment and evaluation methods, provide platforms for presenting students' career-related work, and promote participatory learning.

Keywords: Guideline; Enhancing; Career skill development; Instructional management; Secondary Education

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้ไปสู่การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้งานมนุษย์ถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีมากเกินไป แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2567 ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของกำลังคน โดยมุ่งเน้นการบูรณาการการเรียนรู้สายสามัญและสายอาชีพ การร่วมมือกับสถานประกอบการ การพัฒนาสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานสากล รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง (อักษร, 2024)

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัลและการปฏิวัติอุตสาหกรรม การเรียนการสอนลักษณะดังกล่าวมุ่งเน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งองค์ความรู้ ทักษะ

และประสบการณ์จริง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต อาทิ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะอาชีพมีเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างสมรรถนะวิชาชีพ การพัฒนาอัตลักษณ์ทางวิชาชีพ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสูง (พรรัตน์ จันทร์คำ, 2566; พงศ์พิชญ์ ต่วนภูษา และคณะ, 2565; เสาวลักษณ์ ศรีดาเกษ และเทพไทย โชติชัย, 2563, หน้า 45-58; โสภนา สุดสมบูรณ์, 2567, หน้า 103-116; กิ่งกาญจน์ เสติ และธำปณี สีเฉลียว, 2566, หน้า 25-40)

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ระบุว่า สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน การจัดรายวิชาอาชีพเพิ่มเติม การจัดโครงการอาชีพ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดฐานการเรียนรู้ และการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยในการทำงาน นอกจากนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังชี้ให้เห็นว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน การใช้โครงการจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การเสริมสร้างทักษะอาชีพควบคู่กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ล้วนส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพ ความรู้ และแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (กิ่งกาญจน์ เสติ และธำปณี สีเฉลียว, 2566, หน้า 25-40; ศรายุทธ เงามดำ และคณะ, 2567, หน้า 40-48; ฉัตรปวีณ์ ธนตันคพันธ์ และคณะ, 2566, หน้า 754-771; สุพิศ มีทรัพย์มัน และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ, 2566, หน้า 272-283)

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนงานวิจัยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยยังเผชิญปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะความไม่ทันสมัยของหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจริง ข้อยกจำกัดด้านทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดเล็ก ตลอดจนข้อจำกัดด้านสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสรู้จักจากประสบการณ์จริงและการเตรียมความพร้อมสู่อาชีพในอนาคตอย่างจำกัด (ทิฆัมพร ศักย์กฤษณ์ และคณะ, 2564, หน้า 164-177; พรฤทัย มณีวรรณ และสายฝน แสนใจพรม, 2565, หน้า 17-32)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านสภาพปัญหา ความแตกต่างตามบริบทของสถานศึกษา และการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีที่ประกอบด้วยวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,363 แห่ง จำนวน 118,882 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 384 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบกับตารางของเครชีและมอร์แกน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นเกณฑ์แล้วกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ (1) ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาคุณภาพจำนวน 1 คน (2) ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน (3) ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน (4) ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันจำนวน 3 คน และ (5) อาจารย์ในระดับอุดมศึกษาที่สอนเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนจำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 8 คน

2. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาจำนวน 27 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 หาค่าความเที่ยงโดยการทดลองกับครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach โดยได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .91 และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาจำนวน 7 ประเด็น โดยผ่านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (google form) จากนั้นประสานไปยังสถานศึกษาต่างๆ ผ่านเครือข่ายของผู้บริหารและครู จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป สำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน ตามวันเวลาที่กำหนดและดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้เวลาคนละ 1 ชั่วโมง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 ศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม ($n = 302$)

คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน	4.06	0.69	มาก
2. การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม	3.83	0.81	มาก
3. การเสริมสร้างทักษะอาชีพด้วยการศึกษาค้นคว้าอิสระ	3.99	0.76	มาก
4. การเสริมสร้างทักษะอาชีพโดยการจัดฐานการเรียนรู้	3.79	0.88	มาก
5. การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.05	0.78	มาก
6. การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น	3.71	0.96	มาก
7. การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรูปแบบโครงการอาชีพ	3.97	0.87	มาก
รวมเฉลี่ย	3.92	0.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมและรายด้านมี

ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.70) โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.69) (2) การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.78) (3) การเสริมสร้างทักษะอาชีพด้วยการศึกษาค้นคว้าอิสระ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.76) (4) การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรูปแบบโครงงานอาชีพ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.87) (5) การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.81) (6) การเสริมสร้างทักษะอาชีพโดยการจัดฐานการเรียนรู้และ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.81) (7) การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.96)

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	.189	3	.063	.132	.941
	ภายในกลุ่ม	142.684	298	.479		
	รวม	142.873	301			
การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม	ระหว่างกลุ่ม	1.365	3	.455	.697	.554
	ภายในกลุ่ม	194.538	298	.653		
	รวม	195.904	301			
การเสริมสร้างทักษะอาชีพด้วยการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ระหว่างกลุ่ม	.377	3	.126	.217	.885
	ภายในกลุ่ม	172.479	298	.779		
	รวม	172.856	301			
การเสริมสร้างทักษะอาชีพโดยการจัดฐานการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.377	3	.126	.217	.885
	ภายในกลุ่ม	172.479	298	.779		
	รวม	172.856	301			

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	.562	3	.187	.308	.819
	ภายในกลุ่ม	181.071	298	.608		
	รวม	181.633	301			
การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านการจัดหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນ	ระหว่างกลุ่ม	5.036	3	1.679	1.852	.138
	ภายในกลุ่ม	270.153	298	.907		
	รวม	275.189	301			
การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรูปแบบโครงงานอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.506	3	.169	.221	.882
	ภายในกลุ่ม	227.561	298	.764		
	รวม	228.067	301			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.582	3	.194	.390	.760
	ภายในกลุ่ม	148.291	298	.498		
	รวม	148.873	301			

* $p > .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวม พบว่าค่า $F = .390$ และ ค่า $sig = .760$ แสดงว่าสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันในทุกๆ ด้าน

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐานถือเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงเนื่องจากสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงวิชาการเข้ากับโลกแห่งการทำงานจริง โดยไม่ต้องเพิ่มภาระด้านเวลาเรียนมากเกินไป และยังส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพได้อย่างเป็นระบบ	1. ควรบูรณาการเนื้อหาทางวิชาการ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ กับสถานการณ์ในอาชีพ เช่น การคำนวณต้นทุน การสื่อสารทางธุรกิจ หรือ การเขียนแผนงาน ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างวิชา กับโลกอาชีพ
	2. ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่ได้มีแนวโน้มที่จะต้องศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
	3. ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานเข้ารับการอบรมหรือพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการออกแบบบทเรียนตามบริบทของงานอาชีพ
	4. ควรส่งเสริมให้ครูนำกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เช่น Project-Based Learning (PBL), Problem-Based Learning มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
	5. ควรส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงระหว่างโลกอาชีพกับโลกวิชาการโดยการสร้างความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหรือสถานประกอบการเพื่อให้มีแนวทางการเรียนการสอนมีความทันสมัยและตรงกับความต้องการจริงทั้งของผู้เรียนและตลาดแรงงาน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม ถือเป็นรูปแบบที่มีความยืดหยุ่น และเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมเยาวชนให้พร้อมเข้าสู่โลกอาชีพ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจเฉพาะทาง หรือยังอยู่ระหว่างค้นหาความถนัดของตนเอง	1. ควรจัดรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นทักษะเฉพาะ เช่น การเขียน โปรแกรมเบื้องต้น การถ่ายภาพเชิงพาณิชย์ การจัดดอกไม้ หรือการทำอาหารพื้นถิ่น
	2. ควรปรับเนื้อหาให้ทันสมัย สอดคล้องกับตลาดแรงงานในท้องถิ่นหรือกระแสอาชีพใหม่ ๆ ได้รวดเร็วกว่า
	3. ควรเน้นการออกแบบที่เน้นการ ลงมือทำจริง เช่น การฝึกทำผลิตภัณฑ์ งานบริการ หรือการนำเสนอผลงาน
	4. ควรสร้างและส่งเสริมความร่วมมือจากสถานประกอบการ องค์กรท้องถิ่น หรือศิษย์เก่าที่เป็นมืออาชีพเพื่อสนับสนุนเนื้อหา หรือเป็นวิทยากรพิเศษ
	5. ควรจัดเตรียมงบประมาณให้เพียงพอเนื่องจากรายวิชาเหล่านี้มักต้องใช้อุปกรณ์ สถานที่ หรือบุคลากรเฉพาะทาง
	6. ควรออกแบบการวัดผลที่ครอบคลุมทั้ง ความรู้ ความสามารถ และเจตคติ เช่น ผลงานจริง พอร์ตโฟลิโอ หรือการนำเสนอผลงานต่อชุมชน
การเสริมสร้างทักษะอาชีพด้วยการศึกษาค้นคว้าอิสระ เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง พร้อมพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน และความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งกับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพในศตวรรษที่ 21	1. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะการจัดการตนเอง นักเรียนต้องตั้งเป้าหมาย วางแผน ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอผลงานด้วยตนเอง
	2. ควรส่งเสริมให้นักเรียนเลือกหัวข้อที่ตรงกับอาชีพในฝัน และการเรียนรู้เชิงลึกในบริบทจริง
	3. ควรเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา เนื่องจากการค้นคว้าอิสระเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างโจทย์วิจัยของตนเองซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นผู้ประกอบการ
	4. ควรพัฒนาบทบาทของครูให้เป็น “โค้ช” ครูต้องสามารถให้คำแนะนำเป็นรายบุคคล ช่วยกระตุ้นและประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
	5. ควรใช้เกณฑ์การวัดผลที่หลากหลาย เช่น การประเมินตามกระบวนการ ผลงานจริง การนำเสนอ และการสะท้อนตนเอง (self-reflection)
	6. ควรจัดกระบวนการ IS เป็นรายเทอม พร้อมระยะเวลาชัดเจน เช่น 1 เทอม เริ่มจากตั้งปัญหา ค้นคว้า ลงมือทำ และนำเสนอ
	7. ควรส่งเสริมให้เผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะ เช่น จัดนิทรรศการ IS, ทำคลิปลง YouTube, หรือทำแผนธุรกิจจำลองเพื่อแข่งขันในโรงเรียน
การเสริมสร้างทักษะอาชีพโดยการจัดฐานการเรียนรู้ เป็นกลวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง (active learning) ผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่ส่งเสริมทักษะอาชีพในบริบทจริงของงาน	1. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ
	2. ควรเน้นการออกแบบฐานการเรียนรู้แต่ละฐานให้สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการใช้เครื่องมือในงานอาชีพจริง
	3. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
	4. ควรการจัดเตรียมอุปกรณ์ วัสดุ และบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน และมีการวางแผนและบริหารทรัพยากรให้ดี
	5. ควรประเมินผลตามความยืดหยุ่นและใช้วิธีการที่หลากหลายรวมถึงประเมินผลทั้งเชิงกระบวนการและชิ้นงาน
	6. ควรจัดการเรียนรู้แบบหมุนเวียนฐาน (Rotation Model)

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการส่งเสริมทั้ง “ทักษะอาชีพ” และ “ทักษะชีวิต” ควบคู่กันอย่างกลมกลืน โดยอาศัยพื้นที่การเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นเวทีให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และพัฒนาตนเองรอบด้าน	1. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองบทบาทจริงในสังคม
	2. ควรเสริมสร้างสมรรถนะรอบด้านของผู้เรียนไม่ใช่แค่ทักษะอาชีพเฉพาะ แต่ยังรวมถึง soft skills เช่น ความมีวินัย ความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำ การรู้จักตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์
	3. ควรออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเชิงอาชีพ เช่น โครงการเด็กมัธยมทำธุรกิจ, 1 โรงเรียน 1 ผลิตภัณฑ์, มนุษย์สร้างแบรนด์, หรือ แนะแนวผ่านการลงมือทำอาชีพ
	4. ควรส่งเสริมให้ครูที่รับผิดชอบกิจกรรมมีทักษะหรือได้รับการอบรมด้านการแนะแนวอาชีพ การจัดกิจกรรม หรือการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ
	5. ควรบูรณาการกิจกรรมกับทักษะสมรรถนะอาชีพหลัก และสนับสนุนให้มีการสะท้อนผลการเรียนรู้ (Reflection)
การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านการจัดหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงและตอบโจทย์บริบทของโลกยุคใหม่ ซึ่งเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และต้องการแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทาง พร้อมปรับตัวได้รวดเร็ว	1. ควรเสริมสร้างทักษะเฉพาะทางที่ใช้งานได้ทันทีเนื่องจากทักษะที่เรียนในหลักสูตรระยะสั้นสามารถต่อยอดสู่การประกอบอาชีพอิสระ หรือใช้ในการหารายได้ระหว่างเรียนได้
	2. ควรจัดหลักสูตรร่วมกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน วิทยาลัยอาชีวศึกษา หรือภาคธุรกิจในพื้นที่ เพื่อให้เนื้อหาทันสมัยและสอดคล้องกับตลาดแรงงาน
	3. ควรมีระบบบริหารจัดการหลักสูตรที่ชัดเจนและต้องคัดเลือกหลักสูตรให้ตรงกับบริบทโรงเรียน
	4. ควรพัฒนาระบบการประเมินและสะสมหน่วยเรียนรู้
	5. ควรกำหนดหลักสูตรระยะสั้นเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเรียนรู้เพื่ออาชีพ

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ	แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ
การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรูปแบบโครงการอาชีพ เป็นแนวทางที่ทรงพลังในการบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนไว้ในกระบวนการเดียว โดยเน้นการลงมือทำจริง ฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และพัฒนาแนวคิดสู่ชิ้นงานอาชีพที่จับต้องได้	1. ควรส่งเสริมให้นักเรียนกำหนดหัวข้อโครงการอาชีพจากปัญหา หรือ โอกาส รอบตัว
	2. ควรใช้หลักสูตรแบบ โครงการเป็นฐาน (Project-Based Curriculum) โดย จัดกิจกรรมในคาบวิชาเพิ่มเติม หรือ เชื่อมโยงกับรายวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ (การคิดต้นทุน), ภาษาไทย (การเขียนแผนธุรกิจ), หรือวิทยาศาสตร์ (การแปรรูปอาหาร)
	3. ควรส่งเสริมให้มีการจัดเวทีแสดงผลงานโครงการอาชีพ
	4. ควรส่งเสริมให้มีการสร้างระบบบันทึกความก้าวหน้าและพอร์ตโฟลิโอเพื่อให้นักเรียนเห็นพัฒนาการของตนเอง และสามารถใช้สะสมเป็นหลักฐานการเรียนรู้ (เช่น Portfolio) ได้ในอนาคต

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้นำเสนอประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน รองลงมาคือ การเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการเสริมสร้างทักษะอาชีพด้วยการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าแนวโน้มดังกล่าวสะท้อนว่าโรงเรียนใช้พื้นที่การเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในโครงสร้างหลักสูตร เป็นกลไกหลักในการพัฒนาทักษะอาชีพ เนื่องจากสามารถดำเนินการได้จริงภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลาเรียนและทรัพยากร และช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างสาระวิชากับการใช้ประโยชน์ในชีวิตและโลกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน (ฤทัย สำเนียงเสนาะ, ปิยงกูร ตันวิเชียร และอรรถพร ธนุเพ็ชร, 2565, หน้า 181-195)

ในทำนองเดียวกัน การเสริมทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเอื้อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผ่านการลงมือปฏิบัติและการทำงานร่วมกัน จึงช่วยเพิ่มความมั่นใจและความพร้อมต่อ

การประกอบอาชีพ ส่วนการศึกษาค้นคว้าอิสระและการเรียนรู้ผ่านโครงการอาชีพเป็นกระบวนการที่สนับสนุนทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเป็นฐานสำคัญของทักษะอาชีพในยุคปัจจุบัน (ฉัตรปวีณ์ ธนตันคพันธ์, พิจิตรา ธงพานิช และสฤณี ศรีขาว, 2566, หน้า 754-771; วรวิชัย สุขรวาท และคณะ, 2567, หน้า 51-72) ขณะที่รายวิชาเพิ่มเติมและฐานการเรียนรู้มีบทบาทในการตอบสนองความสนใจเฉพาะของผู้เรียน และสร้างโอกาสในการฝึกทักษะที่หลากหลาย (ปฐาขมัย ทองชุมนุช, 2564, หน้า 108-116; พรรรัตน์ จันทร์คำ, 2566, หน้า 885-896) สำหรับ “หลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน” แม้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังสะท้อนศักยภาพของแนวทางที่สามารถพัฒนาทักษะเฉพาะด้านได้รวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางนี้อาจมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ อุปกรณ์ ผู้สอนเฉพาะทาง และเครือข่ายสถานประกอบการ จึงทำให้ระดับการดำเนินงานโดยรวมต่ำกว่าด้านอื่นเมื่อเปรียบเทียบกัน

2. ขนาดสถานศึกษาไม่ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งภาพรวมและรายด้าน ผลดังกล่าวสะท้อนถึงความเป็นเอกภาพของแนวทางการจัดการเรียนการสอนภายใต้ระบบต้นสังกัดเดียวกัน และอาจบ่งชี้ว่ากลไกการกำกับนโยบายและการบริหารจัดการเชิงระบบทำให้โรงเรียนทุกขนาดมีทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน ผู้วิจัยเห็นว่า แม้โรงเรียนขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร แต่หากมีการบริหารจัดการที่ชัดเจนและใช้กลยุทธ์เหมาะสม ก็สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กมลวรรณ สุอารี, รุจิรุ ภูสาระ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2565, หน้า 75-84)

นอกจากนี้ แนวคิดการบริหารที่มีกรอบปฏิบัติเป็นระบบ เช่น การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษา อาจเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและใกล้เคียงกันในทุกขนาดของโรงเรียน (ไพรัตน์ กลิ่นทับ, วรกฤต เกื่อนช้าง และพระมหาอุดร อุตตโร, 2568, หน้า 177-192) และสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ชี้ว่า “การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ” มีบทบาทต่อการสร้างความเท่าเทียม โดยการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรให้สัมพันธ์กับบริบทพื้นที่และความต้องการผู้เรียน (อภิญา บุญเกียรติ และพระมหาอุดร อุตตโร (มากดี), 2567, หน้า 1031-1043)

3. แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือบูรณาการ-เชิงรุก-เครือข่าย-ประเมินหลากหลายผลการวิจัยเชิงคุณภาพเสนอแนวทางการส่งเสริม 8 ประการ ได้แก่ (1) บูรณาการเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับอาชีพที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการ (2) ส่งเสริมการใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (3) สร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน (4) ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกหรือสถานประกอบการ (5) สนับสนุนการจัดการตนเองและการเรียนรู้ด้วยตนเอง (6) ใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลาย (7) จัดเวทีนำเสนอผลงานด้านอาชีพ และ (8) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการ

ศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

ผู้วิจัยเห็นว่า การบูรณาการเนื้อหาเชื่อมโยงอาชีพ เป็นแกนหลักที่ทำให้ผู้เรียนเห็นความหมายของการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดฐานสมรรถนะที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง (สสวท., 2565) อีกทั้งการเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วม และการประเมินที่หลากหลายเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิด การลงมือทำ และความมั่นใจของผู้เรียน ขณะที่ความร่วมมือกับสถานประกอบการและเวทีนำเสนอผลงานช่วยเพิ่มประสบการณ์จริงและทำให้ทักษะอาชีพของผู้เรียน จับต้องได้ มากยิ่งขึ้น โดยสรุป แนวทางที่ได้สะท้อนว่าพัฒนาทักษะอาชีพ ควรดำเนินเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ แรงจูงใจของผู้เรียน และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับภาคสังคมอย่างต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะอาชีพผ่านการจัดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โดยสร้างแรงจูงใจและความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการประกอบอาชีพหรือการหารายได้ในอนาคต

1.2 สถานศึกษาควรออกแบบหลักสูตรหรือหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะอาชีพเข้ากับเนื้อหาวิชาพื้นฐาน เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้เชิงวิชาการกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และการเตรียมความพร้อมสู่การประกอบอาชีพของผู้เรียน

1.3 สถานศึกษาควรจัดทำฐานการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสามารถเลือกเรียนรู้ตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของตนเอง

1.4 สถานศึกษาควรสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานประกอบการในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้นอกห้องเรียน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงจากภาคสนาม และการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับโลกอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนในทุกระดับการศึกษาและทุกสังกัด เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเชิงเปรียบเทียบที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานในบริบทที่หลากหลาย โดยอาจใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองหรือวิจัยและพัฒนาเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าว

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพควรดำเนินไปในลักษณะของการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ (1) การบูรณาการเนื้อหาเชื่อมโยงกับอาชีพที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน (2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง (3) การสร้างแรงจูงใจและความตระหนักรู้ด้านอาชีพแก่ผู้เรียน (4) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกหรือสถานประกอบการ (5) การส่งเสริมการจัดการตนเองและการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (6) การใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับสมรรถนะ (7) การจัดเวทีนำเสนอผลงานด้านอาชีพของนักเรียน และ (8) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

องค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไม่ใช่เพียงการเพิ่มกิจกรรมหรือรายวิชาด้านอาชีพเท่านั้น แต่เป็นการออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาการ กระบวนการเรียนรู้ แรงจูงใจของผู้เรียน และเครือข่ายความร่วมมือภายนอกอย่างสอดคล้องและต่อเนื่อง ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาและผู้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะอาชีพของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะแสดงในภาพที่ 1 จะเห็นว่าการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในปัจจุบัน ซึ่งสามารถดำเนินการในหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การจัดในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม การศึกษาค้นคว้าอิสระ การจัดฐานการเรียนรู้ การจัดผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดหลักสูตรระยะสั้น และ การจัดโครงงานอาชีพ โดยไม่แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา แนวทางส่งเสริมประกอบด้วย 1) บูรณาการเนื้อหากับอาชีพที่จำเป็น 2) ใช้การเรียนรู้เชิงรุก 3) สร้างแรงจูงใจให้นักเรียน 4) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 5) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) ใช้การประเมินที่หลากหลาย 7) จัดเวทีนำเสนอผลงานอาชีพ และ 8) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ สุอารี, รุจิร ภูสาระ และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2565). การบริหารจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 8(2), 75-84.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- กิงกาญจน์ เสดิ และฐานันท์ สีเฉลียว. (2566). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานตามแนวคิดการสอนทักษะปฏิบัติของเด็วส์วิชาการงานอาชีพ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 13(1), 25-40.

- ฉัตรปวีณ์ ธนตันคพันธ์, พิจิตรา ธงพานิช และสฤณี ศรีชาว. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมณีอุปถัมภ์). *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(2), 754-771.
- ทิฆัมพร ศักย์กฤษณ์, หยกแก้ว กมลวรเดช และมานี แสงหิรัญ. (2564). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เขต 38 จังหวัดสุโขทัย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 164-177.
- ปภาชนัย ทองชุมนุ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการประกอบอาชีพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1*, 6(2), 108-116.
- พงศ์พิชญ์ ต่วนภูษา, สมศักดิ์ บุญปู และพีรวัฒน์ ชัยสุข. (2565). การพัฒนาทักษะของผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการทำงานในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4. *ปัญญาปณิธาน*, 7(2), 1-15.
- พรรรัตน์ จันทร์คำ. (2566). การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(4), 885-896.
- พรฤทัย มณีวรรณ และสายฝน แสนใจพรหม. (2565). สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาด้านงานอาชีพ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่. *วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่*, 1(2), 17-32.
- ไพรัตน์ กลิ่นทับ, วรกฤต เกื่อนช้าง และพระมหาอุดร อุตตโร. (2568). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตรตามหลักอิทธิบาท 4. *วารสาร วิจัยวิชาการ*, 8(2), 177-192.
- ฤทัย สำเนียงเสนาะ, ปิยงูร ตันวิเชียร และอรรถพร ธนเพ็ชร. (2565). กิจกรรมเสริมทักษะและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ สู่ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ”: ข้อเสนอแนะจากประสบการณ์เชิงพื้นที่โรงเรียนบ้านไทรทอง จังหวัดสระแก้ว. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 12(3), 181-195. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/253240/175436>
- รวาวิชญ์ สุขวรเวท, กฤตกมล อภิบาลศรี, ธีรวัชร วรบำรุงกุล และอรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง. (2567). การพัฒนาทักษะอาชีพทุกช่วงวัยโดยใช้โครงงานเป็นฐาน. *วารสารปราชญ์ประชาคม*, 2(2), 51-72.
- ศรายุทธ เกาดำ, ชลธิดา ณ ลำพูน และปรภัทร คงศรี. (2567). การพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผ่านโครงงานผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 16(1), 40-48.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพิศ มีทรัพย์มัน และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 5(2), 272-283.
- เสาวลักษณ์ ศรีตาเกษ และเทพไทย โชติชัย. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริม สร้างอัตลักษณ์เชิงวิชาชีพของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุข ชุมชน. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 36(1), 45-58.
- โสภณา สุดสมบูรณ์. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ทักษะอาชีพของนักเรียนในสถาบันการศึกษาปอเนาะ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริม การศึกษาเอกชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 11(3), 103-116. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/prij/article/view/278929/186662>
- อภิญา บุญยเกียรติ และพระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี). (2567). การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะ อาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารมณีเชษฐาราม*, 7(4), 1031-1043.
- อักษร. (2567). *สรุปให้รู้ ตามทันโลกการศึกษา ep.24 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2567*. เข้าถึงได้จาก <https://www.aksorn.com/ac1-educational-policy2024>

